

ŠVIETIMO SISTEMOS BĖDOS IR JŲ SPRENDIMO BŪDAI

Kadangi visuomenėje vis daugiau atsiranda bedvasių, nedorybingų žmonių, reikia susimąstyti. Ką reikia daryti? Reikia gerai pamąstyti ir nuspręsti, kad visgi **pagrindinis visos tautos prioritetas privalo būti tinkamas vaikų ugdymas**, nes tautos ateitis slypi vaikuose. Tad auginkime tokius vaikus, kokios ateities trokštame, kokioje visuomenėje norime, kad gyventų mūsų vaikai ir anūkai.

Mums turėtų rūpėti, **kaip mokykloje jaučiasi vaikas, o ne vadovėliai, ar perteikiamos žinios**. O jaučiasi jis nekaip, nes visuomenė kenčia nuo beširdiškumo. Mes visi norime gyventi saugioje, vienas kitą gerbiančioje, vienas kitą atjaučiančioje visuomenėje, bet žmonės spinduliuoja tai, ką savyje sukauė. Vaikas patyręs neteisybę, agresiją, pasityčiojimą ne tik iš bendraamžių, bet ir iš suaugusių, užaugęs tyčiosis iš kitų, ieškos teisybės kumščiais. Pavyzdžių ieškoti toli nereikia, pakanka pasiklausyti rinkiminę agitaciją ir supranti, kokioje šalyje gyveni, ir kodėl mūsų vaikai bėga iš tos šalies, supranti, kad diplomai nerodo žmogaus išsiauklėjimo, išsilavinimo. Nepakeisime suaugusiųjų, jei jie patys nenorės, bet vaikai mūsų ateitis – tautos ateitis. Todėl visą dėmesį turime skirti vaikų ugdymui. Ugdymas – tai ne tik mokymas. Išauklėti vaikus gali tik tas, kuris pats jau yra išauklėtas. Neišauklėtų vaikų neikiškime į kalėjimus, sodinti reikia jų auklėtojus. Todėl didelį dėmesį reikia skirti pedagogų atrinkimui, jų ruošimui ir kvalifikacijos kėlimui ne teoriniam, bet praktiniam.

Išsiaiškinkime, **ko nori vaikas?** O jis nori to, ko mes visi norime. Vaikas nori būti išklaudytas, padėtas, įvertintas, pripažintas, mylimas, gerbiamas, paskatintas, laukiamas. Vaikas nori ne teorinio gerumo, dosnumo, bet tikro, kuris atsispindi darbuose, o ne kalbose ar ataskaitose. Vaikai nori matyti besišypsantį ir norintį bendrauti mokytoją, todėl klasėje negali būti daugiau kaip 15-18 mokinių. Geriau, kad vienoje klasėje vaikai būtų panašaus mąstymo ir reakcijos, kad vieni nenustelbtų kitų, jų neužgožtų. Vaikas, kuris viską labai greitai supranta, jam tampa nuobodu laukti, kol kiti suvoks, todėl jis nustoja klausyti ir dažnai trukdo mokytojui.

O ko nori mokytojas? Mokytojas nori paklusnių ir žingeidžių vaikų, bet taip būna retai. Dažniausiai žingeidiems vaikams neįdomu mokykloje ir tokie vaikai tampa tinginiais. Norint, kad žinios turėtų gerą poveikį vaikui, kad užaugęs jis negriautų, bet kurtų, jos turi būti perteiktos per širdį. Žinios perteiktos per širdį pasiekia vaiko širdį. Mokinys priima žinias, kai mokytojas spinduliuoja ir dovanoja Šviesą, Meilę ir Išmintį. Šypsena daro vaiką imlų Šviesai.

Kokį mokytoją myli vaikai?

Vaikai myli mokytoją, kuris yra malonus, širdingas, geras, džiaugsmingas, supratingas, paprastas, ramus, draugiškas, patikimas, nenuobodus, tikintis vaiku, mylintis, dosnus, visiems vienodai teisingas, gebantis išklaudyti, randantis kelią į vaiko širdelę, pastebintis vaiko gabumus, pomėgius ir juos vertinantis, padedantis vaikams atsiskleisti, spręsti iškilusias problemas, įveikti sunkumus, negailintis pritariančio žodžio, malonios šypsenos, draugiško paskatinimo.

Vaikas negali mokytis, kai jam skauda širdelę. Mokytojas pirmiau turi padėti vaikui išspręsti problemą, o tik po to kalbėti apie mokslus.

Mokytojo tikslas - pasirūpinti visais vaikais: vesti juos pažinimo keleliu, mokyti juos bendrauti, bendradarbiauti, pasirūpinti, kad būtų suteikta reikalinga pagalba, sudominti teikiamomis žiniomis,

informacija, dalintis gyvenimiška patirtimi, išmintimi, ugdyti kritinį mąstymą, mokyti vienas kitam pagalbėti, išmokykite suprasti žodžio NE prasmę.

Mokytojas privalo duoti dorovinių, dvasinių ir mokslinių žinių. **Be dorovinių ir dvasinių žinių**, tik mokslinės žinios nepadaro mus ŽMONĖMIS. Pedagogas turi skleisti vidinę Šviesą ir vesti vaikus į Šviesą – į dvasinį ir dorinį skaidrėjimą. Mokytojas iš savo širdies gerosios saugyklos turi iškelti gėrį.

Mokytojai – vadinami Žemės angelais. Tokie jie ir privalo būti. Jie privalo, pamiršdami save, aukotis vaikams, kad ir kiek tai atneštų skausmo, nes *mokytojas kuria Žmonijos Laimę*. Jis švietimo erdvę pripildo išminties. Netrukdykime jiems būti tokiais ir atlikti savo Misiją.

Ko nori tėvai? Tėvai nori, kad vaikai užaugtų gerais žmonėmis, būtų laimingi, turėtų daug žinių ir gyvenime mokėtų jomis pasinaudoti, kad jų ateitis būtų Šviesi.

Manau, kad 90 procentų vaikų privalo įsisavinti mokykloje dėstomą medžiagą. Jei jiems reikalingi repetitoriai, tai iškyla keletas klausimų: „Ar ne per daug į vaikų galveles kišama žinių?, Ar tos žinios reikalingos?, Ar įgytas žinias jie mokės pritaikyti?, Ar tos žinios tinkamai pateikiamos?“ Į visus šiuos klausimus ir kitus, atsakymo turime ieškoti drauge, bet netraumuoti nei vaikų, nei mokytojų. Tėvai nori, kad įgytos mokykloje žinios, būtų naudingos, palengvintų gyvenimą, padėtų vaikams atrasti savo kelią. Įgytas žinias pritaikyti turėtų būti mokoma mokykloje per praktinius užsiėmimus, kaip daroma kitose Europos šalyse. Užsienyje tiek mokyklose, tiek kolegijose, tiek universitetuose daugiau praktinių užsiėmimų, nei teorinių. Ten žinių suteikiama mažiau, bet jos visos mokomos panaudoti praktiškai.

Ko trūksta mokyklos atsinaujinimui? Trukdo valdžios pjautynės. Visi esantys valdžioje turi susivienyti „vardan tos Lietuvos“. Nors dažnai atrodo, kad jiems niekas nerūpi, tik jų pačių kišenės ir „lovys“, prie kurio veržiasi vieni kitus juodindami. Tai rodo, kad jiems trūksta dvasingumo ir dorovingumo. Jei jie būtų dvasingi, dorovingi, išmintingi, teisingi ir tikri Lietuvos patriotai, tai turėtų mylėti savo tautą ir visi vieningai siekti jos gerovės. Dabar „vaizdelis“ baisus, nes Lietuva panaši į didelį turgų, kuriame visos priemonės tinkamos, stengiantis įrodyti savo „protingumą“. Bet iš šono žiūrint, to proto nesimato. Tad jei nesugebame padėti, tai netrukdykite. **Paklauskite vaikų, jie žino visus atsakymus.** Atlikime apklausą abiturientų arba pirmakursių ir sužinosime, ko jie išmoko mokykloje ir nustebsime. Paklauskime, ką jie, jei galėtų, pakeistų. Paklauskime mažuosius, sužinosime, ko jie bijo, kuo juos žavi vienas ar kitas mokytojas.

Lietuvoje klesti patyčių kultūra, o taip norėtųsi, kad vienas kitą gerbtume: gerbtume nėščias moteris, suteiktume reikalingų žinių auginant vaikus, gerbtumėm vaikus, gerbtumėm vieni kitus. Sunku užauginti ŽMOGŲ, bet sunaikinti jį lengva. Kiekvienoje specialybėje pirmiausia reikia dorovės ir dvasingumo, kad mažiau reikėtų ginklų. Vaikai atneš visuomenės pokyčius, bet kokie jie bus neilgai teks laukti. Po 20 metų matysis mūsų darbo rezultatai. Pasirūpinkim vaikais, jei norime gerų pokyčių.

Pasirūpinkim ir tėvais. Pedagogai turėtų šviesti tėvus, suteikti įvairių žinių. Jei patys nesugeba, kviestis pagalbą. Tai būtina daryti lopšeliuose ir darželiuose, kad nereiktų atiminėti vaikų.

Kokioje mokykloje mokiausi aš?

Mokiausi viename Suvalkijos miestelyje. Mano mokykloje buvo labai daug nemokamų būrelių: tinklinio, krepšinio, lengvosios atletikos, pirmosios medicininės pagalbos, tautinių ir pramoginių šokių, styginių ir pučiamųjų orkestrai, 3 chorai [suskirstyti pagal amžių, iš kurių vienas buvo privalomas], literatų, teatro ir kt. Be to vykdavo įvairios [tarp klasių] varžybos: sporto, saviveiklos, vaidybos ir kt. Laimėjusiai klasei būdavo organizuojama nemokama 3 dienų ekskursija po Lietuvą. Mes ir mokytojai gyvenome daug blogiau, nei dabar gyvena žmonės, bet verkšlenimo dėl pinigų stygiaus nebuvo. Beveik visi mokytojai mylėjo vaikus, daug padėdavo, stengėsi, kad mes viską suprastume, išmoktume mokykloje. Mes juos gerbėme.

Mokykloje mums per 11 metų buvo suteikta tiek žinių, kiek mano vaikam per 9 metus. Dešimtoje, vienuoliktoje, dvyliktoje klasėse jiems buvo dėstoma tai, ką aš mokiausi Vilniaus universitete. Ar reikalinga vaikams kišti tiek informacijos, jei didelė dalis mokinių jos neįsisavina, samdo repetitorius.

Kokioje mokykloje mokėsi mano vaikai?

Jie mokėsi Vilniuje, vienoje iš geresnių mokyklų. Šioje mokykloje nebuvo nei vieno nemokamo būrelio, salė buvo nuomojama kitoms organizacijoms.

Jau pradinėse klasėse paaiškėjo, kad pažymiai priklauso nuo tėvų „draugystės“ su mokytoja. Gimtadieniui dovanėlė duodama tik tam vaikui, kurio tėvai atnešė dovanų mokytojai. Vyresnėse klasėse mokytoja pati pasakydavo, kokių knygų turi nupirkti, jei nori gauti penketą. Kitaip 5 negaudavai. Viena mama nešė net kilimą mokytojai, kad išgelbėtų sūnų. Taip žadėtas dvejetas virto ketvertu. Tai pasakojo pats vaikas. „Vaiko ir šuns neapgausi“, - taip sako žmonės. Mokykloje buvo perkami ir mokyklos baigimo egzaminų pažymiai. Dalyko mokytoja apsilankydavo vaiko namuose ir jis perrašydavo egzaminų darbą. Tai susekė patys vaikai. Mokykloje buvo perkami ir mokyklos baigimo medaliai. Tai neišgalvota istorija.

Kyla klausimas: „Ar verti tokie mokytojai pagarbos?, Ar mokyklose gali būti tiek melo ir apgaulės?, Ar jie turi teisę vadintis mokytojais?“ Vaikai užaugo, bet patirtą neteisybę, veidmainystę puikiai atsimena. Jie sako, kad mokykloje buvo mažai teisingų mokytojų. Dėkinga esu už tas pamokas, nes vaikai suprato, kad nereikia akiai pasitikėti žmonėmis. Nors mokytojais, gydytojais, kunigais turėtų dirbti tik iš pašaukimo, bet ar taip yra. Kas būtų jei gydytojai streikuotų? Kiek žmonių mirtų? Man atrodo, kad gydytojai visada suteikia pagalbą žmogui ir ne savo darbo laiku: gatvėje, autobuse ir kt. O kaip elgiasi mokytojai? Ar jie randa laiko išklaudyti vaiką?

Kas sudomino mane rinktis pedagogo specialybę?

Baigiau vidurinę mokyklą 1965 metais. Matematikos mokytojas mane, aštuntokę, vedavo pas penktokus, kad aš jiems pravesčiau matematikos pamokas. Jis tiesiog mane kviesdavo, o aš sutikdavau, nes buvo įdomu.

Jis prašydavo, kad pamokyčiau tuos, kuriems blogiau sekėsi. Reiškia dirbau repetitorium be atlygio. Matematikos mokytojas po pamokų mokė be atlygio tuos, kurie nespėdavo įsisavinti naujos medžiagos. Pradinėse klasėse mokytoja po pamokų pasilikdavo vaikus, kuriems sunkiau sekėsi skaityti ir mokė be atlygio. Padėdavo paruošti pamokas tiems, kuriais tėvai nesirūpino.

Baigiau VU ir pati 40 metų dirbau pedagoge, - tai tik matematikos mokytojo paskatinta. Visi pedagogai gali paskatinti vaikus, taip kaip darė mano mokytojas.

Kaip sudominti vaikus mokytojo darbu?

Visiems, kurie nori, vyresnių klasių mokiniams galima leisti praveisti nors po keletą pamokų penktokams, kad suprastų, ar jiems šis darbas prie širdies. Jei gabūs vaikai atsisako, paskatinkite juos. Taip pat galima organizuoti mokykloje vyresniųjų vaikų pagalbą silpnesniems savo klasėje ir jaunesnėse. Vaikas tapęs mentoriumi, padirbęs kelis metus, galėtų gauti rekomendaciją studijuoti pedagogiką. Kartais, silpnai besimokantis vaikas, pradėdamas kitiems mokyti, pats pradeda geriau mokyti. Todėl visus, norinčius kitiems padėti, reikia leisti dirbti mentoriais. Skatinkime mentorystę mokykloje – pagalbą vienu mokinių kitiems. Žinių gali įgyti visi, bet širdingumo ne.

Pasiūlymas.

1. Vienam dalykui iškart skirti 2 ar 3 pamokas, kad vaikas ne tik suprastų, bet ir išmokytų pritaikyti tai, ką suprato, - tai yra žinias įtvirtintų.
2. Per dieną dėstyti tik 2 ar 3 dalykus, nes kai pamokai skiriama tik 45 min., tai tie vaikai, kurių mąstymas ilgesnis ir lieka nieko nesupratę. Atsiradę spragos, jos velkasi, kol vaikui atima norą mokyti. Tai aš išbandžiau praktiškai. Pasiteisino 100 procentų
3. Sumažinkime vaikų skaičių klasėse iki 15 ir dėstomos medžiagos apimtį iki pritaikomos gyvenime, o ne aukštosiose mokyklose.
4. Atminkime, kad svarbiausia ne ką mokomės, bet kaip jaučiamės mokydami.
5. Pasimokykime iš žydų tautos gerbti savo vaikus taip, kaip gerbia jie savus.
6. Pasidomėkime pedagogo Šalvos Amonašvili Humanistine vaikų ugdymo sistema, kurioje sakoma, kad pedagogas turėtų *Tikėti, kad vaiko galimybės begalinės* ir Siekti išsiugdyti tris charakterio savybes:
 - *Gerumą*. [Mokytojo gerumas vaikui yra vaiko gerumas visam pasauliui.]
 - *Nuoširdumą*. [Mokytojo nuoširdumas yra sąlyga dvasinei vienybei su vaiku.]
 - *Atsidavimą*. [Mokytojo atsidavimas stiprina vaiko viltį išsigelbėti ir teikia jam priebėgą.]

Pasak, pedagogo Šalvos Amonašvili, **Mokykla – tai žmogaus dvasinio kilimo laiptai, Mokytojas yra Dvasia, kurianti, spinduliuojanti ir dovanojanti Šviesą, Gyvenimą, Meilę, Išmintį, Žinias,**

Mokinys yra Dvasia, ieškanti, priimanti Šviesą, Gyvenimą, Meilę, Išmintį ir Žinias.

7.Laikas kurti tautinę mokyklą, kuri būtų paremta dvasingumu ir dorovingumu.

2018 gruodis
N.P.